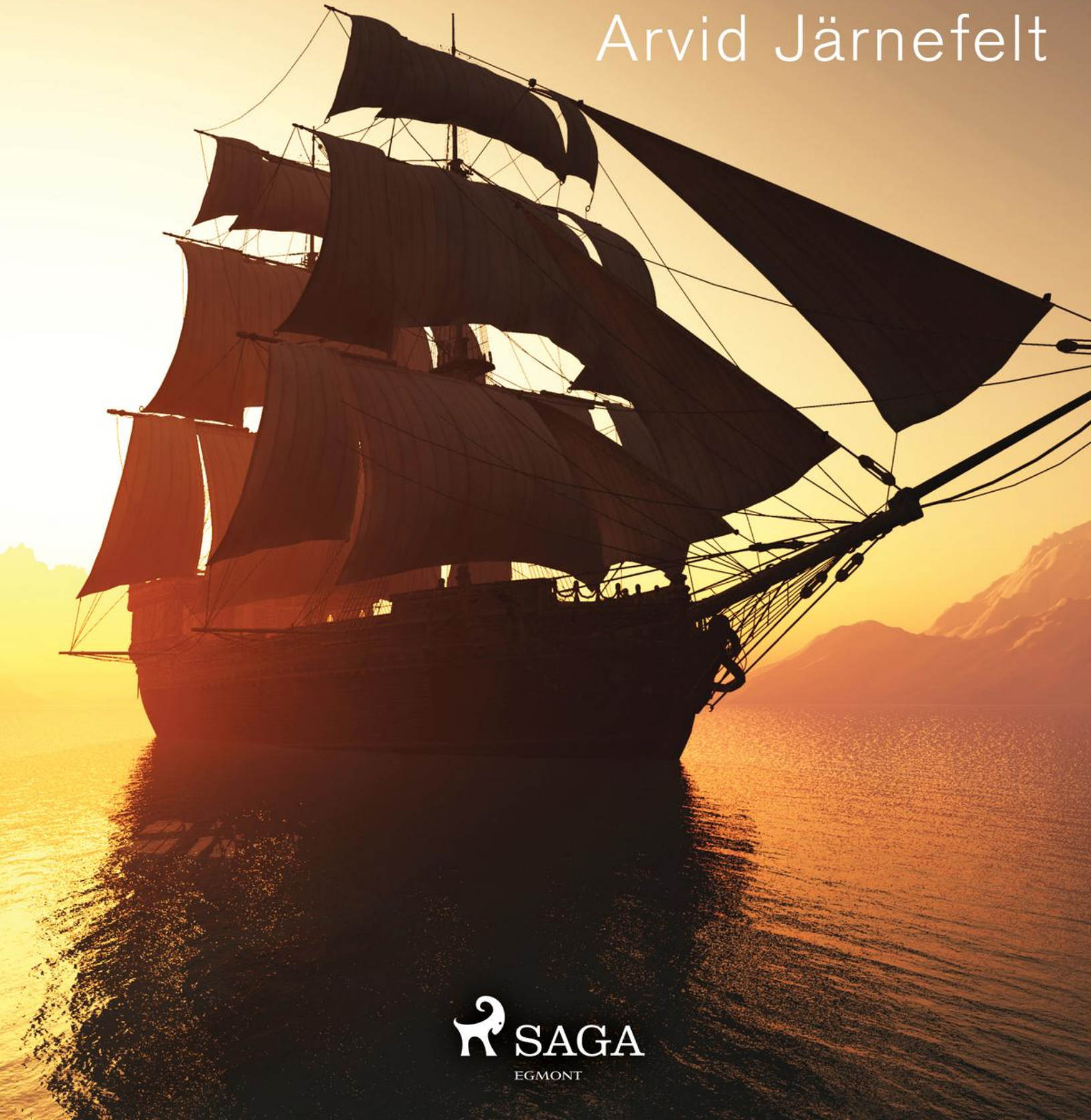

Ihmiskohtaloja

Arvid Järnefelt

Ihmiskohtaloja

Arvid Järnefelt

 SAGA
EGMONT

Arvid Järnefelt

Ihmiskohtaloja

Saga

Ihmiskohtaloja

Copyright © 1895, 2019 Arvid Järnefelt and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726072174

1. e-book edition, 2019

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

ENSIMMÄINEN OSA.

I.

Viimeisen edellinen kellonsoitto helähti suuren, ulkomaille lähtevän laivan kannelta. Ihmiset liikahtivat laiturilla ja hätäisimmät rupesivat jo jättämään hyvästi toisillensa.

Väkeä oli paljon, sekä lähteviä että erittäin niiden saattajia.

Ja näistä viimeisistä herätti suurinta huomiota joukko ylioppilaita ja silinteripäisiä nuoria-herroja, jotka saattoivat ulkomaille lähtevää toveriansa. He olivat tulleet suuressa joukossa, niinkuin tehdään mielenosoitusta varten, olivat asettuneet yhteen kokoon, melusivat, nauroivat ja puhuivat yhtäaikaa, toinen toistaan kovemmin. He hyvin tiesivät olevansa pääasia koko laiturilla, eivätkä sentähden ollenkaan välittäneet siitä, että ihmiset katselivat heihin suu auki. He eivät olleet pääasia ainoastansa täällä laiturilla, vaan olivat tätä nykyä koko maassa. Heitä katsottiin joka paikassa samalla uteliaisuudella ja osanotolla. Sillä heillä oli-niin he sanoivat-uuden ajan avaimet käsissään, uudet aatteet ja uudet tehtävät.

Ei kukaan huomannutkaan heidän rinnallaan muita lähtijöitä laiturilla.

Mutta jos tarkasteli, niin olisi siellä ihmistulvassa kyllä nähnyt paljon semmoista, mikä tavallisissa oloissa olisi ihan ensimmäisenä huomiota puoleensa vetänyt.

Vasemmalla, laiturin toisessa päässä, teki näet lähtöä nuori pariskunta-häämatkallensa. He olivat tulleet sulhaspoikineen ja morsiuustyttöineen ja koko hääväkineen, kaikki koristettuina kukilla, sepeleillä, sini- ja valkonauhaisilla rusettiloilla, loistavissa juhlapuvuissa,

herrat frakeissa, pelkkää valkoista kaulassa ja rinnassa. Varmaan he kaikki olisivat käyttäneet vähemmän kukkia ja koristuksia, jos olisivat aavistaneet tätä väentungosta laiturilla ja laivalla. Sillä nyt rutistui ja lytistyi kaikki. Ja koko loistoa ei katsellut kuin joku piika siellä täällä ja nekin oikeastaan kääntyneinä sinne herroihin päin. Kaikki aikeet hurrata laivan lähtiessä-jäivät.

Laiturin oikeassa päässä, missä oli väljin tila, oli myöskin katseltavaa. Siellä seisoj joukko miehiä ja naisia mustissa puvuissa, muita hiljaisempina ja totisempina. Se oli joukko uskovaisia. He saattoivat matkalle nuorta uskonsisarta, jonka olivat kastaneet ja liittäneet kirkkoonsa. Seuraavana yönä, kuin kaste oli tapahtunut, oli Herran enkeli ilmestynyt hänelle unessa ja sanonut: "Friida, nouse ylös ja varusta itsesi matkalle, sillä ensimmäisellä laivalla, joka rannasta lähtee, tulee sinunkin lähteä; yhden päivän ja yhden yön kuluttua pysähdy sille laiturille, johon laiva silloin pysähtyy, mene kyliin ja julista siellä taivaan valtakunta!"-Tämän unen hän oli kertonut veljille ja sisarille, ja heidän joukossaan ei ollut kuin yksi mieli siitä, että Friidalle oli tapahtunut ilmestys, ja että hänen oli heti lähteminen. He katsoivat kaikki häneen hartaalla osanotolla, kuuntelivat hänen sanojansa ja panivat niihin suuren merkityksen. Ja hän näytti itsekin kuuntelevan itseänsä, ei ylpeänä omasta arvostaan, vaan niinkuin hän olisi kuullut korkeamman hengen puhuvan hänen omalla suullansa.

Oli myöskin paljon semmoisia, jotka lähtivät ilman saattajia. Ne oli pieni lauma siirtolaisia. Ne tulivat säkkineen ja kamsuineen, eivät huomanneet mitään tavattomampaa asiain tilaa laiturilla, tunkeutuivat eteenpäin rynnäten herrojen keskitse, joista useita raapasivat kirstuillaan tai tulivat töytäisseeksi, ja menivät

jälekkäin, kukin käyttäen hyväkseen ensimmäisen tekemää vakoa väkijoukossa, suoraa päätä etukannelle.

Kun kolmas soitto lämähti, olivat ne jo kaikki siellä paikoillaan. Niitä oli kirjava joukko miehiä ja naisia, toiset nojasivat laivan laitaa vastaan, toiset kurkistivat takaa. Useimmat olivat humalassa, näyttelivät pulloja, melusivat, löivät kämmeniään yhteen ja asettelivat lakkejaan takaraivolle.

Keskikohdalla laivaa, etu- ja takakannen välillä seisoivat Friidakin. Kääntyneenä pois kaikesta maailman hälinästä hän silmäili luopumatta vaan jääviä uskon veljiä ja sisaria, jotka seisoivat laivan ääressä ihan hänen allansa ja ääneti ja yhtä luopumatta katsoivat ylös häneen. Yksi ja toinen heistä puhutteli häntä, sanoen hyvästiksi jonkun mielilauseen Paavalilta tai psalmeista. Friida silloin, rauhallisesti hymyillen ja miettimättä hetkeäkään, vastasi samaten jollakin tekstillä, ja hänen vastauksensa oli aina niin satuttava ja niin paljon puhuva, että tyytyväisyyden humaus joka kerta levisi uskovaisten parveen. Mitä toiveita he kiinnittivät Friidaansa, mikä kallis Jumalan lapsi hän oli heidän silmissään, mikä maailmalta peitetty aarre liikkui hänen ujossa, nöyrässä ja vaatimattomassa olennossaan, joka katosi muun laivalla olevan väen rinnalla ulkonaisesti huomaamattomaksi ja merkityksettömäksi, mutta hengessä kohosi ruhtinaaksi tuhansien yli!--

Takakannella oli nyt nuori pariskunta anastanut huomattavimman sijan. He seisoivat vierekkäin, uppoutuneina kukkiinsa, nojasivat hiukan toisiinsa. Heidän silmänsä kiilsivät ja heidän poskipänsä punottivat monivaiheisen hääpäivän tuhansista vaikutuksista. Sulhasen valkosen kaulahuivin oli matkalaukun remmi työntänyt ihan syrjään, hän ei sitä huomannut.

Urhoollisesti säilyttäen sulhaselle sopivan hymyilevän ilmeen kasvoillansa hän piteli vasemmalla kädellään

morsianta vyötäisistä ja oikealla silloin tällöin heilahutti nenäliinaa, kun katse kohtasi jonkun saattajista. Välistä hän kääntyi puhumaan morsiamelle. He katsahivat toisiinsa, vaihtoivat jonkun sanan, ja taas katsoivat saattajiin.- Morsian itki liikutuksesta ja kaipauksesta semmoisella sydämmellisyydellä, että olisi voinut ihmetellä, miksi hän ollenkaan läksi. Erittäinkin kun useat saattajista myöskin itkusilmin surivat tapahtuvaa eroa. Kuitenkin, sekä morsiamella että hänen omaisillaan kaiken surun alla tuntui olevan tieto, että niin sen piti olla. Mitä merkitsevät hellyyden tunteet ja kyyneleet silloin kuin on kysymyksessä niin tärkeä askel kuin avioliitto! Se on välttämätön, ja tunteilla ja kyyneleillä on paikkansa vaan siinä sivulla. Korkeampi maailman järjestys vaatii.

Ja kun kerran niin on, niin ei muuta kuin lähteä vaan pikemmin. Miksi se laiva viivyttelikään niin äärettömästi. Oli vaikea näin kauan katsoa silmiin jääviä, keksimättä mitä heille enää sanoisi tai huutaisi. Ja suu ja kaikki kasvot alkoivat jo väsyä ilmaisemaan eronhetken tunteita. Välistä katsekin pakeni ihmisistä ja kiintyi jonnekin syrjään, esimerkiksi vedenrajaan, missä pienet laineet hipoivat laiturin vihertynyttä kylkeä, ja ajatus takertui uteliaisuudella seuraamaan eikö yksikään laineista olisi niin korkea, että ylettyisi kostuttamaan tuota poikittain menevää hirttä;- "tuo laine ylettyy varmaan,-eipäs! no tuo nyt ihan varmaan,-eipäs!"-Erittäin sopivia ajatuksia, kun oli kysymys elämän tärkeimmästä hetkestä, uneksitusta, haaveksitusta häämatkasta ulkomaille!--

Se oli se ylioppilaiden saattama herra, joka aikaansai viivytyksen. Hänellä näytti olevan loppumattomasti sanomista heille ja heillä hänelle.

Ja kapteeni, sen sijaan että olisi suuttunut ja käskenyt vetää laudat sisään, tähysteli vaan lainkaan hätäilemättä

alas korkealta komantosillalta, sääret hajalla, kumartuneena käsiensä varaan matalia kaidepuita vastaan.

Vihdoin hän kuitenkin oikasihe ja katsoi kultaketjuista, raskasta kelloaan.

-Hyvät herrat, aika on lähteä.

Mutta lähtevä toveri laiturilla käänsi miellyttävät kasvonsa ylös kapteeniin, ja, pannen leikillisesti kätensä sydämmelle, sanoi kuuluvalla äänellä:

-Herra kapteeni, te tiedätte, että minä olen tuomittu lähtemään,- säälikää maanpakolaista. Ainoastaan muutama minuutti!

Kapteeni naurahti ja kumartui taas kaidepuita vastaan. Mutta laivamiehet kärsimättöminä rupesivat vetämään lautoja sisälle.

Silloin hän hyppäsi ylös keskelle noususiltaa, kääntyi laiturille päin, ja sanoi kovalla, sytyttävällä äänellä:

-Karkoitettuuna minä lähden teidän joukostanne, minä olen viheltänyt julkisessa paikassa ja minä olen yllyttänyt teitä sopimattomiin mielenosoituksiin. Onko se muka minun poikamaisuuteni, joka on ollut heille niin vastahakoinen? Onko se tuo hetkellinen epäjärjestys, minkä me aikaansaimme, joka on herättänyt heidät talviunestaan? Ei. Syvemmällä ovat syyt, ja suurempi on meidän rikoksemme. Me olemme viheltäneet heille itselleen. Ja he ovat ymmärtäneet, että me olemme tyytymättömät heihin, tapaan, millä he kansamme julkisia laitoksia johtavat. Ystävät! he ovat erottaneet minut teidän seurastanne. Ja lähtiessäni ei minulla ole teille muuta sanomista kuin: älkää unohtako sillä välin viheltämisen taitoa...

-Hyvä, hyvä, hyvä! huusivat hänelle muut laiturilta.

... älkää unohtako, sanon minä, viheltämisen taitoa, niinkauan kuin on niitä, jotka paukuttavat heille käsiään! Te olette kansan pyhän tahdon palvelijat. Te tiedätte, mitä kansa tahtoo, te tunnette sen suonissanne, te tunnette sen

sydämmenne sykinässä! Te tiedätte, että te elätte tätä tahtoa toteuttaaksenne, ja sentähden, jos se vaatii teitä vastarintaan, niin te nousette vastarintaan, tottelevaisina sen käskylle, huolimatta mistään seurauksista teidän yksityiselle henkilölle, huolimatta siitä, että teidät karkoitetaan tai teiltä riistetään vapautenne. Hyvät herrat! Me olemme vannoutuneet kansan tahdon tulkeiksi, ja meidän yksityinen kohtalomme, meidän vähäpätöiset personalliset haittamme eivät saa hankaluuttaa tämän tahdon toteutumista!--

-Hyvä, hyvä! huusivat laiturillaolijat.

-Minä tiedän, etten ainoastaan minä yksin, vaan jokainen teistä, tuntisi ilon täyttävän sydämmensä, jos hän, karkoitettuna, veisi mukanaan tiedon, että hän kärsii vaan seurauksia uskollisuudestaan kansan tahdolle!

-Hyvä, hyvä, hyvä! räjähti taas kuin yhdestä suusta laiturilta.

Mutta kapteeni tuli nyt itse alas noususillalle, otti puhujan käsivarresta ja pakotti nauraen laivaan.

Laudat vedettiin siinä silmänräpäyksessä sisälle, köydet irrotettiin, ja laiva alkoi samassa verkalleen eritä laiturista.

Mutta puhuja oli jo ylimmällä kannella.

-Minä tulen takasin! huusi hän sieltä. Katsokaa, että silloin on ylhäällä oppositsionin puhdasvärinen lippu! Eläköön meissä kansan pyhä tahto, sammumatta, vähenemättä,-eläköön Suomen tulevaisuus!

-Eläköön! kajahti alhaalta vastaan valtavana äänivirtana. Eläköön- eläköön! sadoista suista.

Huuto kasvoi kasvamistaan ja tempasi mukaansa suuren joukon syrjäistä yleisöä. Laidempana harvat olivat kuulleet, mitä oli sanottu, tai selvään ymmärtäneet, miksi piti huutaa, mutta jokainen huusi täydestä innosta, niinkuin olisi hyvin hyvästi sekä kuullut että ymmärtänyt. Katupojatkin juoksivat joka haaralta paikalle ja yhtyivät

kimakoilla äänillään. Laivassa huusi koko etukannen väestö, heilutellen lakkejaan. Naiset, sekä lähtevät että jäävät, alkoivat kaikkialla huiskutella nenäliinojaan, ja samassa kajahti laiturilla rivakka ylioppilaslaulu- "Jos sydän sulla puhdas on"-laivan edetessä hiljaa ulapalle.

Vasta sitten kuin laivasta asti ei enää voinut erottaa maalla olevaa väkijoukkoa ja kun käännettiin aavalle, matkustajat huomasivat toisensa.

Kaikki melu oli yhtäkkiä vaijennut. Kuului vaan koneen säännöllinen, kumea jyskähteleminen jostakin syvältä jalkojen alta, veden tasainen kohina kokasta ja aaltojen läiskähtävä murtuminen sivuilta. Tässä äänessä oli selvä aikomus kuulua samallaisena monta vuorokautta yhtämittaa. Ja senvuoksi kaikki matkustajat, sen kuultuansa, heti heräsivät äskeisestä mielialasta rannalla, ja ymmärsivät, missä he olivat,-että oli erottu maasta, jätetty ystävät ja tutut, ja kuljettiin aukealla ulapalla,-että keskellä tätä aukeaa tyhjyyttä oli vaan pieni laivan pinta-ala, jossa he matkustajat nyt kaikki olivat, hyvin lähellä toisiansa, ihan sattuman yhteen tuomina, tuntemattomina ja vieraina toisilleen. He katsahelivat toisiinsa jonkinlaisella epäluulolla ja epäluottamuksella: kuka sen tietää vaikka tässä vielä joutuisi riitaan hyteistä tai muista etuoikeuksista, ja kaikissa tapauksissa on parasta antaa heti itsestään se käsitys, ettei tässä nyt niinkään vaan nokalle hypätä. Kas, kas tuota muljosilmää kauppiasta, kuinka se levittelekse kaikkialle, aivan kuin olisi kotonaan. Tuonkin tuossa pitäisi tietää, että jos hänen tuttavansa hänelle siellä hurrasivat, niin täällä hän oli tuntematon, ja sai tyytyä tasa-arvoisuuteen. Entäs tuo pieni leveähousu, teyrenpilkkuinen niin että tuskin silmiä näkyy! Ja mikä nenä! Mikä kumma sattuma se on ajanut kokoon juuri tämän ihmisvalikoiman!